

VERZOEK / EIS TOT OPSCHORTING EN HERZIENING
RIJKSINPASSINGSPLAN WINDPLAN GROEN

Aan de minister en staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

t.a.v.

de heer S.A. Blok, minister van Economische Zaken en Klimaat en
mevrouw D. Yesilgöz-Zegerius, staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat

Verzonden per aangetekende brief

Ketelhaven, 13 augustus 2021

Betreft: **Verzoek / eis tot opschorting en herziening rijksinpassingsplan Windplan Groen**

Geachte Minister en Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,

Op 9 oktober 2019 heeft de toenmalig Minister van Economische Zaken en Klimaat Eric Wiebes het rijks inpassingsplan "Windplan Groen" vastgesteld.

Bovenstaand besluit blijkt op basis van recente uitspraken van het Hof van Justitie van de Europese Unie en de Raad van State in strijd te zijn met zowel Europees als Nederlands recht.

Aangezien de bouw van Windplan Groen, en in het bijzonder Windpark Hanze:

- een ernstige aantasting van de woon en leefomgeving van de bewoners van Ketelhaven is;
- omwonenden van Ketelhaven vanaf het begin in het geheel niet betrokken zijn bij de totstandkoming van het Regioplan en vervolgens in gehele procedure rond Windplan Groen zienswijzen van omwonenden stelselmatig terzijde geschoven zijn;

verzoeken / eisen wij de opschorting en herziening van het rijksinpassingsplan Windplan Groen.

Voorts verzoeken wij u tevens een PlanMER voor het rijksinpassingsplan Windplan Groen op te (laten) stellen, de plaatsingzones te heroverwegen en het rijksinpassingsplan Windplan Groen overeenkomstig aan te passen.

Aanleiding tot dit verzoek

Op 25 juni 2020 heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna HvJ-EU) te Luxemburg in de zaak Aalter en Nevele (ECLI:EU:2020:503) vastgesteld dat plannen en programma's met aanzienlijke milieugevolgen op straffe van nietigheid vooraf aan een PlanMER getoetst dienen te worden. Dat betekent dat het (rijks)inpassingsplan, het regioplan windenergie, de (wijziging van) de omgevingsverordening Flevoland en de omgevingsverordening en voor het bouwen van Windplan Groen, allen gebaseerd op het Activiteitenbesluit (hierna AB) en de Activiteitenregeling (hierna AR) vooraf ook die toetsing hadden moeten ondergaan. Dat is niet gebeurd. Dat betekent dat een rechtsgeldig toetsingskader voor de realisatie en exploitatie van Windplan Groen ontbreekt en derhalve het beoogde windpark niet vergund noch gerealiseerd mocht worden. De vergunningen zijn onterecht verleend.

In het *Tijdschrift voor Omgevingsrecht* van december 2020 riepen Prof. mr. dr. H.E. (Herman) Bröring¹ en Prof. mr. dr. A.W. (Albert) Koers² de Raad van State op om de milieuvoorschriften voor windturbines te laten toetsen aan het Europese recht bij het Hof in Luxemburg.

In januari 2021 besloot de Raad van State de behandeling van een aantal beroepen tegen de inpassingsplannen en omgevingsverordening en voor de bouw van windparken op te schorten omdat de Raad eerst een speciale hoorzitting wilde organiseren over de vraag of voorschriften voor geluid, slagschaduw en veiligheid van windturbines in het AB en de AR in overeenstemming zijn met het recht van de Europese Unie (hierna: Unierecht).

Na een speciale hoorzitting in april 2021 kwam de Raad van State op 30 juni 2021 met het antwoord op die vraag in de vorm van een tussenvonnis in een beroep tegen de bouw van een windpark bij Delfzijl³.

¹ Prof. mr. dr. H.E. Bröring is hoogleraar integrale rechtsbeoefening aan de Rijksuniversiteit Groningen. In het kader van het onderzoeksprogramma Public Trust and Public Law van de faculteit rechtsgeleerdheid maakt hij studie van de besluitvorming over de vestiging van windparken in de provincie Drenthe en van de 'governance' van de aanpak van de mijnbouwschade in de provincie Groningen (twee casus waarin het vertrouwen in de overheid is geschaad).

² Prof. mr. dr. A.W. (Albert) Koers was voor zijn emeritaat hoogleraar aan de juridische faculteit van de Universiteit Utrecht. Sinds 2012 is hij betrokken bij de soms zeer moeizame besluitvorming over windenergie op land. Daarbij heeft hij aan den lijve ervaren hoezeer burgers buitenspel staan. Hij is de initiator van een klacht tegen Nederland bij het Compliance Committee van het Verdrag van Aarhus, waarin gesteld wordt dat Nederland niet voldoet aan de eisen van dat Verdrag met betrekking tot 'public participation'

³ Uitspraak 202003882/1/R3 ECLI:NL:RVS:2020:2226

VERZOEK / EIS TOT OPSCHORTING EN HERZIENING
RIJKSINPASSINGSPLAN WINDPLAN GROEN

Vervolgens heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in twee afzonderlijke uitspraken op 28 juli 2021 de besluiten voor de bouw van windturbines bij Oss⁴ en Houten⁵ vernietigd.

Met verwijzing naar het Nevele arrest van het Europese Hof oordeelt de Raad van State nu dat de windturbine-voorschriften op basis van de landelijke normen zoals beschreven in het AB en het AR in strijd zijn met het Unierecht omdat ze zijn vastgesteld zonder voorafgaande milieueffectrapportage zoals wordt geëist door de Strategische Milieubeoordelingsrichtlijn (SMB) -richtlijn van de EU.

En dus, zo oordeelt de Raad van State thans, moeten die landelijke voorschriften buiten toepassing blijven wegens strijd met het Unierecht en mogen zij niet gebruikt worden in de besluitvorming over het al dan niet toestaan van een windpark.

Het kabinet heeft in de landelijke normen die gelden voor de bouw van windmolens ten onrechte geen rekening gehouden met de effecten die de molens op het milieu hebben. De mogelijk nadelige effecten moeten nu alsnog goed worden onderzocht, zo heeft de Raad van State bepaald.

De norm die uit de Strategische Milieubeoordelingsrichtlijn volgt is dat een plan of programma met aanzienlijke milieugevolgen slechts dan mag worden vergund als vooraf met wetenschappelijke zekerheid is vastgesteld dat de gezondheid van de mens en diens leefomgeving wordt beschermd of verbeterd. Dit ziet toe zowel op de volksgezondheid als op de persoonlijke gezondheid van individuele omwonenden. Met mogelijke aantasting van de gezondheid van omwonenden wordt bovendien inbreuk gemaakt op de grondrechten van burgers.

Het Europese Hof heeft expliciet gezegd dat politici en bestuurders alles moeten doen om de rechtsgevolgen van eerder onrechtmatig handelen ongedaan te maken.

Juridisch staat vast dat de Unierechtelijke onrechtmatigheid van de windturbine-voorschriften van het AB en de AR niet begint na het Nevele arrest van het HvJ-EU, maar al aanwezig was *ab initio*, dat wel zeggen: vanaf de vaststelling van die voorschriften in 2010 zonder voorafgaande milieueffectrapportage.

Vanaf welk moment die onrechtmatigheid aan een bevoegd gezag kan worden toegerekend is een andere vraag die niet – zoals Haagse woordvoerders lijken te doen - mag worden verward met het al dan niet rechtmatig zijn van de voorschriften als zodanig.

Tot 2010 was het aan het lokale bevoegde gezag voorschriften vast te stellen voor het geluid, de slagschaduw en de veiligheid van windturbines op basis van een voorafgaande milieueffectrapportage als geëist door de SMB-richtlijn van de EU.

⁴ Uitspraak 201906442/1/R2 ECLI:NL:RVS:2021:1681

⁵ Uitspraak 202004395/1/R4 en 202004449/1/R4 ECLI:NL:RVS:2021:1679

Hoe het ook zij, het HvJ-EU laat er geen misverstand over bestaan dat de Unierechtelijke onrechtmatigheid van het AB en de vAR wel degelijk gevolgen heeft voor al verleende vergunningen. Wij citeren overweging 83 uit het Nevele arrest:

Volgens het in artikel 4, lid 3, VEU neergelegde beginsel van loyale samenwerking zijn de lidstaten verplicht de onwettige gevolgen van een dergelijke schending van het Unierecht ongedaan te maken. Hieruit volgt dat de bevoegde nationale autoriteiten, inclusief de nationale rechterlijke instanties waarbij beroep is ingesteld tegen een nationale handeling die in strijd met het Unierecht is vastgesteld, verplicht zijn om in het kader van hun bevoegdheden alle noodzakelijke maatregelen te treffen om het verzuim van een milieubeoordeling te herstellen. Dit kan er, voor een „plan” of „programma” dat is vastgesteld zonder rekening te houden met de verplichting een milieubeoordeling te verrichten, bijvoorbeeld in bestaan dat maatregelen tot opschorting of nietigverklaring van dit plan of programma worden vastgesteld (zie in die zin arrest van 28 juli 2016, Association France Nature Environnement, C-379/15, EU:C:2016:603, punten 31 en 32) en dat een reeds verleende vergunning wordt ingetrokken of opgeschort teneinde een dergelijke beoordeling alsnog te verrichten [zie in die zin arrest van 12 november 2019, Commissie/Ierland (Windturbinepark te Derrybrien), C-261/18, EU:C:2019:955, punt 75 en aldaar aangehaalde rechtspraak].

Windparken en schadelijke gevolgen voor omwonenden

Het is een algemeen bekend feit dat omwonenden van industriële windturbines ernstige hinder en overlast ervaren en gezondheidsschade ondervinden.

Al in 2008 werd door TNO gerapporteerd (Hinder door geluid van windturbines, rapport nr 2008-D-R1051/b)⁶ dat het geluid van windturbines bij gelijke belasting (in L_{den}) als hinderlijker wordt ervaren dan geluid van wegverkeer, railverkeer of industriële bedrijvigheid. Uit een vergelijking van een normwaarde van 47 dB L_{den} met de dosis-effect relatie blijkt dat bij deze waarde circa 9% ernstige hinder mag worden verwacht.

Dit betekent dat vergunningverlening feitelijk al niet mogelijk was. Hinder en overlast toebrengen aan burens en omwonenden wordt ook civielrechtelijk als onrechtmatig gekwalificeerd en is in strijd met het burensrecht (artikel 5:37 BW).

Medici plaatsen kanttekeningen bij RIVM-rapporten over windmolens. De medici vrezen namelijk dat de conclusies van deze recente rapporten, op basis waarvan beleidsmakers besluiten tot het plaatsen van windturbines nabij woonhuizen, rooskleuriger zijn dan de werkelijkheid.

⁶ TNO (Hinder door geluid van windturbines, rapport nr 2008-D-R1051/b)

VERZOEK / EIS TOT OPSCHORTING EN HERZIENING
RIJKSINPASSINGSPLAN WINDPLAN GROEN

Een groep artsen heeft zich verenigd om zich te verzetten tegen het plaatsen van windmolens. De medici hebben een website gebouwd met de naam Wind Wiki⁷, waarmee ze wetenschappelijke literatuur over de risico's van windmolens op de volksgezondheid willen delen met beleidsmakers en omwonenden.

Zo stellen de medici dat er onvoldoende bekend is over de gevolgen van het laagfrequente, niet-hoorbare geluid dat windturbines maken. Die zogeheten 'bromtonen' kunnen volgens hen kunnen leiden tot chronische slaapproblemen, stress en hartklachten.

In het recente RIVM-rapport 2021-0054 "Klimaatakkoord: effecten van nieuwe energiebronnen op gezondheid en veiligheid in Nederland"⁸ lezen we "*Voor de gezondheid hebben vooral windenergie en biomassa negatieve effecten.*" "*Geluid van windturbines kan (ernstige) hinder veroorzaken.*" "*Er zijn aanwijzingen dat geluid van windturbines ook bijdraagt aan slaapverstoring,*" "*Laagfrequent geluid kan ernstige hinder veroorzaken en mogelijk slaapverstoring*"

Omwonenden buiten spel gezet

Evenmin is voldaan aan de eisen die volgen uit het Verdrag van Aarhus / Richtlijn 2011/92 E – waarin de bescherming van het recht in een milieu te leven dat passend is voor persoonlijke gezondheid en welzijn. Specifiek wordt niet voldaan aan artikel 7 (inspraak betreffende plannen, programma's en beleid betrekking hebbende op het milieu). Tegen die nu onrechtmatig verklaarde landelijke voorschriften hadden burgers geen mogelijkheden van bezwaar en beroep. Er is geen gelijk speelveld gecreëerd voor alle belanghebbenden. Ook dat is in strijd met het Unierecht.

De overheid heeft naar nu blijkt een onrechtmatige juridische procedure gevolgd om de omwonenden buiten spel te zetten. Dat was ook exact de reden om in 2010 lokale voorschriften te vervangen door een algemeen bindende wettelijke regeling. Hierdoor werden burgers monddood gemaakt.

Door het vonnis van de Raad van State hebben burgers die inspraakmogelijkheden nu weer wel, want we zijn terug bij de situatie van voor 2010.

⁷ <https://www.windwiki.nl/>

⁸ <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2021-0054.pdf>

VERZOEK / EIS TOT OPSCHORTING EN HERZIENING
RIJKSINPASSINGSPLAN WINDPLAN GROEN

Conclusie

Uit het voorgaande volgt dat de gevolgde procedure en besluitvorming ondeugdelijk en onhoudbaar is.

- Na de uitspraken van de Raad van State op 30 juni 2021 en 28 juli 2021 staat vast dat het besluit van 9 oktober 2019 door de Minister van Economische Zaken en Klimaat en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ter vaststelling van het rijksinpassingsplan voor Windplan Groen onrechtmatig is wegens strijd met het Unierecht.
- U als “nationale autoriteit” bent verplicht om al datgene te doen wat in uw vermogen ligt om de rechtsgevolgen van die onrechtmatigheid ongedaan te maken, daaronder expliciet begrepen het intrekken of opschorten van een reeds verleende vergunning totdat er een passende milieueffectrapportage is opgesteld.

Derhalve verzoeken wij u – en zo nodig sommeren wij u – om:

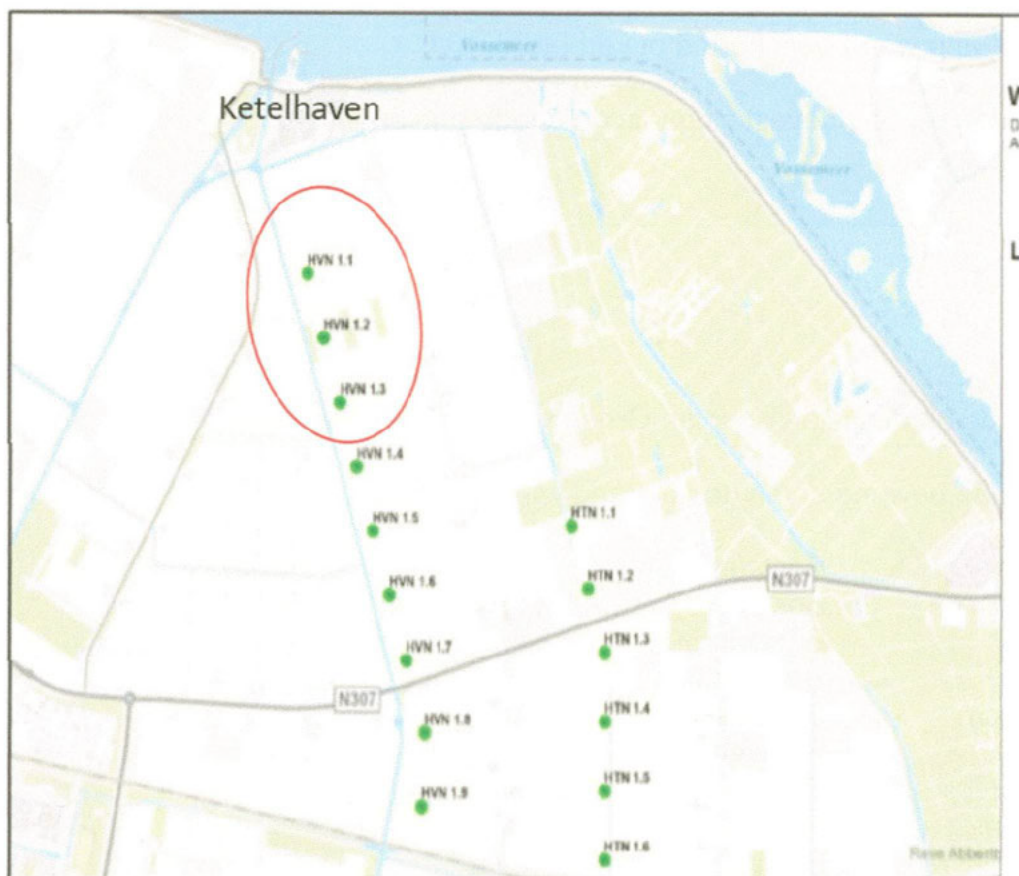
1. het rijksinpassingsplan voor Windplan Groen in te trekken, dan wel op te schorten;
2. te gelasten dat er per direct wordt gestopt met de bouw van windplan Groen;
3. alsnog een milieueffectrapportage te doen opstellen waarin, anders dan in eerdere rapportages, niet wordt uitgegaan van de voorschriften van het AB en AR;
4. een nieuw besluit te nemen over het rijksinpassingsplan voor Windplan Groen op basis van die nieuwe milieueffectrapportage.

Ons verzoek / eis tot het opschorten / intrekken van het rijksinpassingsplan richt zich in het bijzonder op de turbines HVN1, HVN2 en HVN3 gelegen aan de Hoge Vaart vlakbij de bebouwde kom van Ketelhaven.

Deze 3 windturbines liggen binnen 2490 meter (10 maal de tiphoogte van de windturbines) van de woonkern. Dit is een norm die internationaal gehanteerd wordt als een veilige afstand voor woon en leefomgeving van omwonenden.

Het medisch en juridisch voorzorgsbeginsel staat niet toe dat deze turbines daadwerkelijk worden gebouwd en geëxploiteerd.

VERZOEK / EIS TOT OPSCHORTING EN HERZIENING
RIJKSINPASSINGSPLAN WINDPLAN GROEN

Over dit verzoek / deze eis:

In 2019 zei toenmalig minister Eric Wiebes in een interview met Energie-Nederland⁹ *“Het is niet de bedoeling de [Rijkscoördinatie-regeling](#) als een soort juridische bulldozer in te zetten. Want een juridische bulldozer maakt schade. Dat is niet de manier om met de overlegbereide en overleggetrouwe Nederlanders overweg te gaan.”*

Dat is nu juist wel het geen we de afgelopen jaren hebben ervaren in onze contacten met het rijk, de provincie en de gemeente.

Wij verzoeken u bij het aanpassen van het rijksinpassingsplan uit te gaan van het medisch en juridisch voorzorgsbeginsel om de woon- en leefomgeving van de inwoners van Ketelhaven te vrijwaren van overlast ten gevolge van een industrieel windturbine park. De norm die uit de Strategische Milieubeoordelingsrichtlijn volgt is dat een plan of programma met aanzienlijke milieugevolgen slechts dan mag worden vergund als vooraf

⁹ <https://www.energie-nederland.nl/energie-nederland-interviewt-minister-wiebes-het-eerst-over-de-finish-met-de-zwaarste-rugzak/>

VERZOEK / EIS TOT OPSCHORTING EN HERZIENING
RIJKSINPASSINGSPLAN WINDPLAN GROEN

met wetenschappelijke zekerheid is vastgesteld dat de gezondheid van de mens en diens leefomgeving wordt beschermd of verbeterd.

Graag ontvangen wij een bevestiging van de goede ontvangst van dit schrijven en de behandeling daarvan.

Hoogachtend,

[Redacted]

Voorzitter van de commissie Windplan Groen van de VvE Ketelhaven.

Mede namens de bewoners van de zuidrand van Ketelhaven / direct belanghebbenden:

[Redacted]

Boslaan [Redacted]
Boslaan [Redacted]
Boslaan [Redacted]
Boslaan [Redacted]
Boslaan [Redacted]
Boslaan [Redacted]
Boslaan [Redacted]
Boslaan [Redacted]
Boslaan [Redacted]
Boslaan [Redacted]
Boslaan [Redacted]
Boslaan [Redacted]
Boslaan [Redacted]
Boslaan [Redacted]
Boslaan [Redacted]
Boslaan [Redacted]
Boslaan [Redacted]

Correspondentie adres:
Boslaan 69
8253 AH Dronten
wpgketelhaven@gmail.com

NB tevens is verzonden:

Aan de gemeente Dronten:

Verzoek / eis tot intrekking omgevingsvergunning Windpark Hanze B.V.

Aan de provincie Flevoland:

Verzoek/eis tot opschorting/herziening omgevingsverordening Flevoland, Regioplan Windenergie zuidelijk en oostelijk Flevoland en Windplan Groen